

Warszawa, dn. 5.05.2021 r.

Materiały dla nauczycieli

JAK WSPIERAĆ UCZNIÓW PO POWROCIE DO SZKOŁY (nauki stacjonarnej)

1. Wstęp. Jak wspierać dziecko po powrocie do nauki stacjonarnej w szkole.
2. „Fajnie jest być razem” scenariusz zajęć integracyjnych dla uczniów klas I-III szkół podstawowych, wracających do nauki stacjonarnej.
3. „Poznajemy się na nowo” scenariusz zajęć integracyjnych dla uczniów klas IV-VII szkół podstawowych, wracających do nauki stacjonarnej.
4. „Na nowo razem” scenariusz zajęć integracyjnych dla uczniów klas VIII szkół podstawowych oraz uczniów szkół średnich, wracających do nauki stacjonarnej.
5. Metody nauczania, które są szczególnie przydatne w prowadzeniu motywujących lekcji.

I. JAK WSPIERAĆ UCZNIÓW PO POWROCIE DO NAUKI STACJONARNEJ W SZKOLE

Szanowni Państwo

Powrót do rzeczywistości szkolnej sprzed czasów pandemii wiąże się z wieloma radościami ale i obawami. W niniejszym opracowaniu staramy się podać kilka wskazówek, w jaki sposób można pomóc dziecku ponownie odnaleźć się w szkolnych murach oraz kilka propozycji ćwiczeń integracyjnych, do wykorzystania na lekcji.

Sytuacja, związana z rozprzestrzenianiem się groźnego dla zdrowia wirusa Covid – 19 i pojawiające się obostrzenia sanitarne są nierzadko dla nas wszystkich trudne, ale też jednocześnie często od nas zupełnie niezależne. To już kolejny powrót do nauki stacjonarnej, choć nie mamy gwarancji, że ostatni. Tak naprawdę nie wiemy, jak będzie wyglądała nasza codzienność za miesiąc czy dwa. Pomimo to postaramy się zachować spokój, zadbać o siebie ale też wspierać naszych uczniów, bo dla nich to czas również niełatwy.

Pierwszą formą pomocy w sytuacji kryzysowej jest rozmowa. Rozmawiajmy z dziećmi szczerze i otwarcie, otwórzmy się na to co mają do powiedzenia, nie zaprzeczajmy ich emocjom, słuchajmy i okazujmy zrozumienie. Zapytajmy jak możemy pomóc.

W przypadku młodszych dzieci pomocna może być lista pozytywów, tego co dobrego czeka ich po powrocie do szkoły. Porozmawiajmy z klasą o jej osiągnięciach, mocnych stronach, skupiajmy się na tym co dobre.

Pamiętajmy, że dzieci (podobnie jak dorośli) potrzebują czasu, żeby dostosować się do nowych warunków. Tym, co dodatkowo może być dla nich pomocne, jest wsparcie ze strony rodzica – rozmowa, empatia, wspólne szukanie rozwiązań czy pozytywów. Dajmy czas na przyzwyczajenie się do nauki w szkole. Po tak długiej przerwie dzieci mogą mieć problemy ze skupieniem uwagi na lekcjach, co może przełożyć się na wyniki w nauce.

Jeśli obserwujemy trudności w funkcjonowaniu dziecka skierujmy go do specjalisty, do Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, poprosimy o poradę i wsparcie pedagoga/psychologa szkolnego.

Warto także rozmawiać z uczniami na temat tego jak ważny jest ich powrót do planu dnia sprzed pandemii, ponieważ nauka zdalna zmieniła rytm dnia niejednego dziecka.

Wspierajmy relacje między rówieśnikami, planujmy wspólne aktywności, które zintegrują ponownie grupę. Jest to szczególnie ważne w przypadku dzieci nieśmiałych, wycofanych oraz uczniów klas I-II.

II. „FAJNIE JEST BYĆ RAZEM”

Scenariusz zajęć integracyjnych dla uczniów klas I-III szkół podstawowych wracających do nauki stacjonarnej

Cel zajęć:

- Rozeznanie się w nastrojach uczniów.
- Integracja uczniów po długiej nieobecności stacjonarnej w szkole.
- Przypomnienie zasad prawidłowej komunikacji.
- Dzielenie się doświadczeniami związanymi z powrotem do szkoły w bezpiecznych warunkach.

Formy i metody pracy: burza mózgów, mini wykład, praca w parach lub małych grupach.

PROPOZYCJE ZADAŃ INTEGRACYJNYCH

(proponujemy wybrać dla dzieci te zadania, które w ocenie Państwa najlepiej odpowiedzą na ich aktualne potrzeby oraz będą dla nich atrakcyjne. Zrealizowanie wszystkich zadań obejmuje serię 2-3 spotkań)

1. **Każda osoba z klasy dokańcza zdanie:** „Dzisiaj czuję się jak.. – podaje nazwę zwierzęcia”.

2. Jak się czujemy

Nauczyciel ustawia/przylepia w różnych częściach sali kartki z emocjami (radość, smutek, złość, strach, nuda, ciekawość, duma, zaskoczenie). Dzieci po kolei zgadują, jakie są to emocje, uwspólniamy ich nazywanie, można nazwy napisać pod buźkami. Następnie nauczyciel czyta różne zdania, a zadaniem dzieci jest podejść do tej kartki, jak dziecko czuje się/czuło w przeczytanej przez nauczyciela sytuacji. Przykładowe propozycje zdań: *Jak się czuleś, gdy nie trzeba było rano spieszyć się do szkoły? Jak się czuleś, gdy po raz pierwszy zobaczyłeś kolegów i koleżanki po powrocie do szkoły? Co czulaś/czuleś, gdy mieliśmy lekcje online? Co czulaś, kiedy musiałas zostać podczas lekcji na trochę sam w domu? etc.*

Wersja II „Jak się dzisiaj czujesz ?” - przedstawiam za pomocą miny, ewentualnie rąk.

3. Klasowe drzewo wyjątkowości

Nauczyciel rozdaje dzieciom przygotowane wcześniej kartki formatu A6, np. wycięte w kształt liścia, lub zwykłe, prostokątne. Prosi, by każde dziecko na całej wielkości kartki narysowało znak/symbol swojej zdolności, talentu, tego, w czym jest dobry, tego, z czego jest dumny (np. piłka – umiem grać w piłkę, kredki - umiem rysować, książka - umiem czytać, klocki - umiem budować klocki, biegacz - umiem szybko biegać, skakanka - umiem skakać etc).

Następnie dzieci nakleją liście/kartki na przygotowany wcześniej przez nauczyciela schemat drzewa. Wychowawca omawia rysunki podsumowując, jaka nasza klasa jest fajna, ile ma pozytywów, jaki potencjał jest w klasie.

2. Sałatka owocowa

Dzielimy grupę na kilka zespołów. Każda grupa dostaje nazwę jakiegoś owocu (np. banan, jabłko, kiwi, gruszka, ananas). Następnie wszystkie owoce z jednej dziedziny siadają razem. Po wywołaniu przez prowadzącego jakiegoś owocu, osoby wewnątrz grupy przesiadają się. Na słowo „sałatka owocowa” uczestnicy mieszają się między sobą.

3. Most nad rwącą rzeką

Dzieci dzielą się na dwie grupy i stają w jednym końcu sali. Każde dziecko dostaje jedną kartkę A4. Zadaniem każdej z grup jest przejście na drugą stronę sali bez dotykania podłogi. Podłoga to rzeka pełna głodnych krokodyli, przejść przez nią można tylko po kartkach, inaczej można się utopić. Wygrywa ta grupa, która pierwsza przedostanie się na drugą stronę sali. Rozwiązaniem dla grupy jest połączenie wszystkich kartek i utworzenie mostu.

Nauczyciel podsumowując zabawę mówi, iż pewne zadania możliwe są do zrealizowania tylko w grupie, a każda osoba tworząca grupę wnosi do grupy coś wyjątkowego.

4. Wesola Buzia

Wspólnie rysujemy wesołą buzię, a wokół niej każde dziecko dorysowuje to, co wprawia je w taki nastrój. Można pracować w kilku grupach. Jest to zadanie rozwijające świadomość własnych emocji, a także wiedzę o innych. Zamiast rysowania można wykorzystać wycięte z gazet obrazki z przykładowymi odpowiedziami do przyklejenia.

5. Miłe słowo na koniec

Dzieci siadają w kręgu, rzucają do siebie plastikową/piankową piłką. Zadaniem każdego dziecka jest rzucając piłkę do kolejnego dziecka powiedzieć jedno skojarzenie/hasło/słowo które kojarzy się z danym dzieckiem. Mają to być komunikaty pozytywne, np. miły uśmiech, bycie pomocnym, świetna gra w piłkę, oryginalna fryzura. Każda osoba może dostać piłkę raz.

III. „POZNAJEMY SIĘ NA NOWO”

Scenariusz zajęć integracyjnych dla uczniów klas IV-VII szkół podstawowych wracających do nauki stacjonarnej

Cel zajęć:

- Rozeznanie się w nastrojach uczniów.
- Integracja uczniów po długiej nieobecności stacjonarnej w szkole.
- Przypomnienie zasad prawidłowej komunikacji.
- Dzielenie się doświadczeniami związanymi z powrotem do szkoły w bezpiecznych warunkach.

Formy i metody pracy: burza mózgów, mini wykład, praca w parach lub małych grupach.

PROPOZYCJE ZADAŃ INTEGRACYJNYCH

(proponujemy wybrać dla dzieci te zadania, które w ocenie Państwa najlepiej odpowiedzą na ich aktualne potrzeby oraz będą dla nich atrakcyjne. Zrealizowanie wszystkich zadań obejmuję serię 2-3 spotkań)

1. Dokończ zdanie: „W mojej szkole najbardziej lubię...”, „W mojej klasie najbardziej lubię...”
Wersja II „Dzisiaj czuję się jak.... – podaje jakiś kolor”.

2. „Wszyscy, którzy...”

Uczniowie siedzą w kręgu, dla jednej osoby brakuje miejsca siedzącego. Nauczyciel wydaje komendę: np. „*Wszyscy, którzy mają na sobie dżinsy zmieniają miejsce*”. Kto nie znajdzie miejsca prowadzi grę dalej, wydając komendę.

3. Burza mózgów: Plusy i minusy nauki zdalnej

Każde dziecko dostaje 2 karteczki samoprzylepne i ma na jednej nich napisać plus powrotu do nauki stacjonarnej i jeden plus nauki zdalnej. Na jednej stronie tablicy dzieci wieszają karteczki z argumentami za nauką stacjonarną (np. *możliwość spotkania kolegów i koleżanek*), a na drugiej stronie tablicy za nauką zdalną (np. *brak porannego pośpiechu*). Dyskusja na temat przedstawionych argumentów. Wniosek na koniec – każda sytuacja ma swoje plusy i minusy, cienie i blaski.

4. Ćwiczenie: Co nas łączy?

Uczniowie dzielą się na 2-3 grupki. Każda z grupki ma za zadanie wypisać na kartce 10 wspólnych cech/rzeczy łączących członków podgrupy (np. *mamy rodzeństwo, lubimy lody, jeździmy na hulajnodze itp.*). Następnie każda podgrupa przedstawia jedną, ustaloną cechę z wypisanych, na forum całej grupy bez słów – kalambury. Potem odczytują pozostałe wspólne cechy. Podsumowanie, czy są cechy, które łączą wszystkich uczniów w klasie?

5. Pudełko pytań

Nauczyciel ma przygotowane wycięte kartki ze zdaniami do dokończenia – zdania drukujemy dwukrotnie (Załącznik 1). Wkłada je do ozdobionego/obklejonego kolorowym papierem pudełka, np. po butach, które ma wycięty otwór na włożenie ręki. Pudełko krąży między osobami w klasie, każde dziecko wyciąga jedną kartkę, odczytuje zdanie na niej napisane i je dokańcza.

ZAŁĄCZNIK 1

Najbardziej śmieszny mnie gdy....
Najbardziej złości mnie....
Ostatnio zaciekawiło mnie....
Boję się.....
Jestem dumna/dumny z

Smucę się gdy.....
Jestem dobry w....
Złości mnie....
Najbardziej się nudzę gdy....
Gdy jestem smutna/smutny pomaga mi.....
Jestem zadowolona/zadowolony gdy.....
Emocja, którą najchętniej przeżywam to....
Dwa uczucia nieprzyjemne to.....
Relaksuje mnie.....
Humor poprawia mi.....
Czuję spokój gdy.....

6. Zagrajmy ☺ (odkryj karty, koło fortuny):

<https://wordwall.net/pl/resource/3843067/integracja-po-powrocie-do-szko%C5%82y>

7. Burza mózgów: Komunikacja werbalna i mowa ciała

Komunikacja werbalna (to co przekazujemy słowami mówimy lub piszemy) i komunikacja niewerbalna (kontakt wzrokowy, ton głosu, postawa ciała, wygląd, dystans, uśmiech). Co w sytuacji gdy otrzymujemy sprzeczny komunikat (np. ktoś mówi – Lubię Cię i jednocześnie się krzywi, odwraca wzrok, krzyżuje ramiona). Co nas bardziej przekonuje: słowa czy mowa ciała ? Rozmowa o tym, dlaczego tak ważne jest czytelne przekazywanie informacji, które jest warunkiem zrealizowania naszych potrzeb (np. nawiązania znajomości na której nam zależy).

8. Dyskusja: Skąd się biorą nieporozumienia:

- ⇒ Niezrozumiała wiadomość, niejasny przekaz.
- ⇒ Obcy język, obca kultura.
- ⇒ Niezgodność słów z mową ciała.
- ⇒ Wieloznaczność słów i sytuacji.
- ⇒ Informacja nie dotarła – hałas, sms nie doszedł, list zaginął.
- ⇒ Odbiorca nie skoncentrował się lub nie słucha.

9. Pajęczyna

Wszyscy stają w kręgu. Jedna osoba trzyma motek wełny, owija kawałek wełny wokół palca, rzuca motek do wybranej osoby mówiąc: *Lubię Cię bo.../Podziwiam Cię za.../Dziękuję Ci za...* Każda osoba może otrzymać motek tylko raz. W ten sposób na koniec ćwiczenia powstanie pajęczyna łącząca wszystkich uczniów. Nauczyciel pociąga za wełnę, pyta, czy dzieci to poczuły. Prosimy, by odeszli 2 kroki w tył – aż do naprężenia włóczki, a następnie 3 kroki do przodu. Nauczyciel mówi, że wszyscy w klasie pozostają w relacji - są połączeni i to, jak czują się jedni jest odczuwalne dla całej grupy. Jak w klasie parę osób się pokłóci – odczuwają to wszyscy – napięta włóczka. Działa to jednak też w drugą stronę – kiedy się wzajemnie wspieramy, napięcie ustępuje – stanie blisko. Dlatego ważne jest, by być dla siebie na wzajem miłym i dbać siebie nawzajem.

IV. „NA NOWO RAZEM”

Scenariusz zajęć integracyjnych dla uczniów klas VIII szkół podstawowych oraz uczniów szkół średnich wracających do nauki stacjonarnej

Cel zajęć:

- Rozeznanie się w nastrojach uczniów.
- Integracja uczniów po długiej nieobecności stacjonarnej w szkole.
- Przypomnienie zasad prawidłowej komunikacji.
- Dzielenie się doświadczeniami związanymi z powrotem do szkoły w bezpiecznych warunkach.

Formy i metody pracy: burza mózgów, mini wykład, praca w parach lub małych grupach.

PROPOZYCJE ZADAŃ INTEGRACYJNYCH

(proponujemy wybrać dla dzieci te zadania, które w ocenie Państwa najlepiej odpowiedzą na ich aktualne potrzeby oraz będą dla nich atrakcyjne. Zrealizowanie wszystkich zadań obejmuje serię 2-3 spotkań)

1. Skala samopoczucia

Nauczyciel rysuje na tablicy skalę od 1 do 10, gdzie 1 oznacza słaby nastrój, a 10 – nastrój bardzo dobry. Każdy uczeń stawia znaczek w miejscu skali odpowiadającym jego nastrojowi. Wychowawca podsumowuje, omawia wyniki skalowania. Następnie krótka burza mózgów/dyskusja w grupie: jeśli większość nastrojów plasuje się w obszarze nastroju dobrego zastanawiamy się, co możemy wspólnie jako klasa zrobić, by go utrzymać. Jeśli nastroje w większości oscylują wokół nastroju słabego również zastanawiamy się, co możemy zrobić, by ten nastrój polepszyć.

2. Bingo

Każdy z uczniów otrzymuje kartkę podzieloną na 9 pól z napisanym w każdym polu jednym stwierdzeniem (Załącznik 1). Zadaniem uczniów jest podchodząc do kolegów i koleżanek i rozmawiając z nimi poszukać osób, które identyfikują się z danym zdaniem. Po zakończeniu klasa siada w kręgu, krótkie omówienie zadania: Do którego zdania najłatwiej, a do którego najtrudniej było znaleźć pasującą osobę? Czy dowiedziałeś się czegoś interesującego/zaskakującego o kolegach/koleżankach z klasy?

ZAŁĄCZNIK 1

Znajdź kogoś, kto w czasie pandemii ugotował jakąś ciekawą potrawę	Znajdź kogoś, kto w czasie pandemii znalazł sobie nowe hobby	Znajdź kogoś, kto lubi spędzać czas wolny tak samo, jak Ty
Znajdź kogoś, kto w czasie pandemii miał problemy z Internetem	Znajdź kogoś, kto ma miły uśmiech	Znajdź kogoś, kto w czasie pandemii uprawiał sport
Znajdź kogoś, kto w czasie pandemii przeczytał ciekawą książkę	Znajdź kogoś, kto w czasie pandemii długo sypiał	Znajdź kogoś, kto w czasie pandemii obejrzał ciekawy film/serial

3. Dyskusja w małych grupach

Dzielimy klasę na 3-4 mniejsze grupki. Każda z grupek chwilę rozmawia i zapisuje na wspólnej kartce słowa/hasła związane z następującymi zagadnieniami: *Jakie uczucia wiążą się z powrotem do stacjonarnej szkoły? (przyjemne i nieprzyjemne). Argumenty za i przeciw jeżeli chodzi o powrót do stacjonarnej nauki.* Następnie wspólne omówienie na forum, nauczyciel zbiera wypowiedzi, zapisuje na tablicy. Powstaje wspólny obraz plusów i minusów aktualnej sytuacji i nauki stacjonarnej dla klasy. Nauczyciel odnosi się do wypowiedzi, podsumowuje, podkreśla rzeczy wspólne dla całej klasy. Jeśli jakiś temat jest dominujący – np. jakiś minus powrotu do szkoły stacjonarnej, jakaś obawa, nauczyciel może się do tego odnieść lub wymyślić wspólnie z uczniami, co można z tym zrobić.

4. Marshmallow

Jest to zabawa, która uczy współpracy, integruje. Dzielimy klasę na 4-5 zespołów. Każdy zespół otrzymuje: 20 nitki makaronu spaghetti, 1 metr taśmy malarskiej, 1 metr sznurka, 1 piankę marshmallow.

Zadaniem każdego zespołu jest zbudować przez 18 minut najwyższą, wolnostojącą wieżę z pianką marshmallow na szczycie. Mierzymy od blatu ławki do pianki. Nie wolno niczym podtrzymywać, wspierać wieży. Można użyć tyle z otrzymanych materiałów, ile się chce, można je też skracać. Trzeba użyć całej pianki.

5. Dyskusja. Co zrobić by zmniejszyć napięcie?

Co może zrobić bohater przedstawionych scenek, by zmniejszyć napięcie wywołane stresem?

- a. Rozpoczyna się trudny sprawdzian. Monika jest bardzo zdenerwowana, uciekają jej z głowy wszystkie myśli. W jaki sposób mogłaby zmniejszyć napięcie? - a pozytywne zakończenie?
- b. Natalia gra w szkolnym przedstawieniu. Ma dużą treść przed występem. Co może zrobić, aby trochę mniej się denerwować?
- c. Damian dostał dziś jedynkę z matematyki. Jest z tego powodu przygnębiony. Co może zrobić, by poprawić sobie nastrój?
- d. Ania ma odpowiadać z historii, by poprawić ocenę na koniec roku szkolnego. Z powodu niespodziewanego przyjazdu kuzynów nie mogła się dobrze przygotować. Zamierza poprosić o przesunięcie poprawy, ale boi się reakcji nauczycielki. Co może zrobić, by zmniejszyć napięcie?
- e. Tymon umówił się na spotkanie z koleżanką. Był już trochę spóźniony, więc dodatkowo tym zdenerwowany. W pośpiechu założył nową, świetną bluzę. W trakcie powitania zauważył, że koleżanka przygląda mu się z uśmiechem. Okazało się, że z boku bluzy przyczepiona jest ogromna, kolorowa metka. Tymon poczuł się dość głupio. Co może zrobić, by rozładować napięcie?

6. Pozytywna Dłoń

Uczniowie siadają w kole, dostają kartki i flamastry. Odrysowują na kartce swoją dłoń i się podpisują. Następnie kartki są przekazywane do kolejnej osoby, która siedzi obok. Każdy ma za zadanie napisać jakąś pozytywną informację (tylko pozytywną) na temat, osoby, której kartkę trzyma w ręku. Zabawa kończy się gdy każdy dostanie kartkę o sobie (gdy kartka wróci do właściciela). Wychowawca zbiera te informacje, omawia potencjał klasy, ile ma pozytywów, wskazuje, że pomimo iż się różnimy między sobą, potrafimy się wzajemnie wspierać. Następnie wychowawca rysuje ogromną dłoń (symbolizującą klasę) na dużym arkuszu papieru i spisuje mocne cechy klasy.

V. METODY NAUCZANIA, KTÓRE SĄ SZCZEGÓLNIIE PRZYDATNE W PROWADZENIU MOTYWUJĄCYCH LEKCJI:

- Runda bez przymusu – zwrócenie się do każdego ucznia po kolei z prośbą o zabranie głosu lub powiedzenie: „pasuję”.
- Pytanie – wszyscy piszą – wszyscy uczniowie odpowiadają pisemnie na pytanie, następnie nauczyciel prosi jednego o przeczytanie odpowiedzi, jeżeli jest błędna, podaje prawidłową.

- Zdania podsumowujące – użycie zdań zaczynających się od zwrotów: *Dowiedziałem się, że....., Zaskoczyło mnie, że.....*, które pomagają uczniom wyciągnąć najważniejsze wnioski z lekcji.
- Niedopowiedzenia i praca w parach – wyjaśnienie materiału pobieżnie, a następnie uczniowie dobierają się w pary i pomagają sobie nawzajem w uczeniu się.
- Głosowanie – zadawanie pytań, na które uczniowie mogą odpowiadać niewerbalnie.
- Zapytać kolegę – uczniowie, którzy potrzebują pomocy, najpierw proszą kolegę.
- Wymiana w parach – uczniowie dobierają się w pary i wymieniają się poglądami.
- Powtarzanie chórem – uczniowie powtarzają chórem informacje.
- Uważne słuchanie wykładu – nauczyciel kończy wykład, zanim uwaga uczniów zacznie się rozpraszać.
- Wysłuchaj i zapisz – nauczyciel co jakiś czas przerywa wykład, dając uczniom możliwość zapisania przemyśleń.
- Ożywić dyskusję – nauczyciel kończy dyskusję, zanim uwaga uczniów zacznie się rozpraszać, zaangażowanie w dyskusję całej klasy.
- Głośne myślenie – nauczyciel głośno myśli, rozwiązując jakiś problem.
- Krok po kroku – ćwiczenia pod kierunkiem nauczyciela – uczniowie ćwiczą pod kierunkiem nauczyciela, stopniowo nabierają coraz większej wprawy.
- Test – powtórka – nauczyciel zadaje wiele pytań, odnoszących się do omawianego wcześniej materiału, a uczniowie udzielają odpowiedzi, po każdym pytaniu nauczyciel podaje prawidłową odpowiedź.

W tym szczególnym czasie życzymy POWODZENIA ☺

Materiały przygotowali psychologowie: O. Biernat, M. Kołacz, J. Szymczuk